

DOI: 10.17242/MVvK_35.09

A 2016. NOVEMBERI VÍZIMADÁR-FELMÉRÉS EREDMÉNYEI A BALATONON ÉS A KÖRNYEZŐ VIZESÉLŐHELYEKEN

RESULTS OF THE NOVEMBER 2016 WATERBIRD CENSUS ON THE LAKE BALATON AND THE SURROUNDING WETLANDS

Kovács Gyula & Bruckner Attila

MME Dél-Balatoni Helyi Csoport
BirdLife Hungary South Balaton Local Group
H-8638 Balatonlelle, Irmapuszta, Hungary

1. BEVEZETÉS

Az elmúlt évekhez hasonlóan (KOVÁCS, 2008a; 2008b; 2008c; 2013a; 2013b; 2013c; 2013d; 2015; KOVÁCS & HAJDU, 2015a; 2015b) az MME Dél-Balatoni Helyi Csoportjának szervezésében vízimadár-felmérést végeztünk a teljes Balatonon és a környező vizesélőhelyeken 2016 őszén.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

A vízimadár-szinkronszámlálást a teljes Balaton körül 46 partszakaszon és 8 környező vizesélőhelyen a korábbiakban is alkalmazott módszerek szerint (KOVÁCS, 2008a) tartottuk **2016.11.19-én**. A felméréshez az időjárási körülmények megfelelőek voltak. A szinkronon résztvevő önkéntes felmérők: BENDE ZSOLT, BRUCKNER ATTILA, CSER SZILÁRD, FÖNYEDI ELEMÉR, GÁL SZABOLCS, KOVÁCS GYULA, KOVÁCS-HAJDU KATALIN, NAGY ÁDÁM, PREISZNER BÁLINT, SZATÓRI JÁNOS, SZINAI PÉTER és VINCZE BÉLA. Köszönjük munkájukat!

A megfigyelési adatok értékelését a fajszám, egyedszám, dominancia és konstancia értékek alapján végeztük el. Az adatfeldolgozáshoz Microsoft Excel 2010 és Digiterra Map v.3 programokat használtuk. Az összehasonlító elemzéseknél a sztyeppi és a sárgalábú sirályt egy fajként kezeltük.

3. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELESÜK

Összesen 37 vízimadárfajt (8 rend, 9 család) figyeltünk meg. A mennyiségi viszonyok alapján a jelentősebb taxonok a récefélék, a guvatfélék (szárcsa) és a kárókatona voltak (**1. táblázat**). A legtöbb egyedet (~5300 pld) Fonyódnál számoltuk. Nagyobb egyedszám (>4500 pld) még a Nagyberekben volt, illetve további hat területen figyeltünk meg 1000-nél nagyobb madármennyiséget (**2. táblázat, 1. térkép**). A legtöbb vízimadárfajt szintén Fonyódon és a Nagyberekben láttuk, ezek mellett még 11 területen számoltunk tíznél több fajt (**2. térkép**).

A halastavakon és berkekben a domináns fajok ($D > 5\%$) a dankasirály, a nagy lilik, a kárókatona, a tőkés réce és a szárcsa; míg a Balatonon a szárcsa, a tőkés réce, a barátréce, a kerceréce, a nagy lilik, a kontyos réce és a nyári lúd voltak. Összességében legnagyobb számban a szárcsát (5757 pld) figyeltük meg. Kiemelkedő lokális adatok: Balatonberény 1000 pld tőkés réce, Fonyód 1270 pld nagy lilik és 2050 pld barátréce, Nagyberek 2000 pld nagy lilik, Királyszöntistván 2000 pld dankasirály.

1. táblázat: A Balatonon és a környező vizesélőhelyeken megfigyelt vízimadárfajok egyedszáma (N), dominanciája (D) és konstanciája (C) (2016. November 19.)

Table 1: Numbers (N), dominance (D) and constancy (C) values of waterbird species observed on Lake Balaton and surrounding wetlands (19 November 2016)

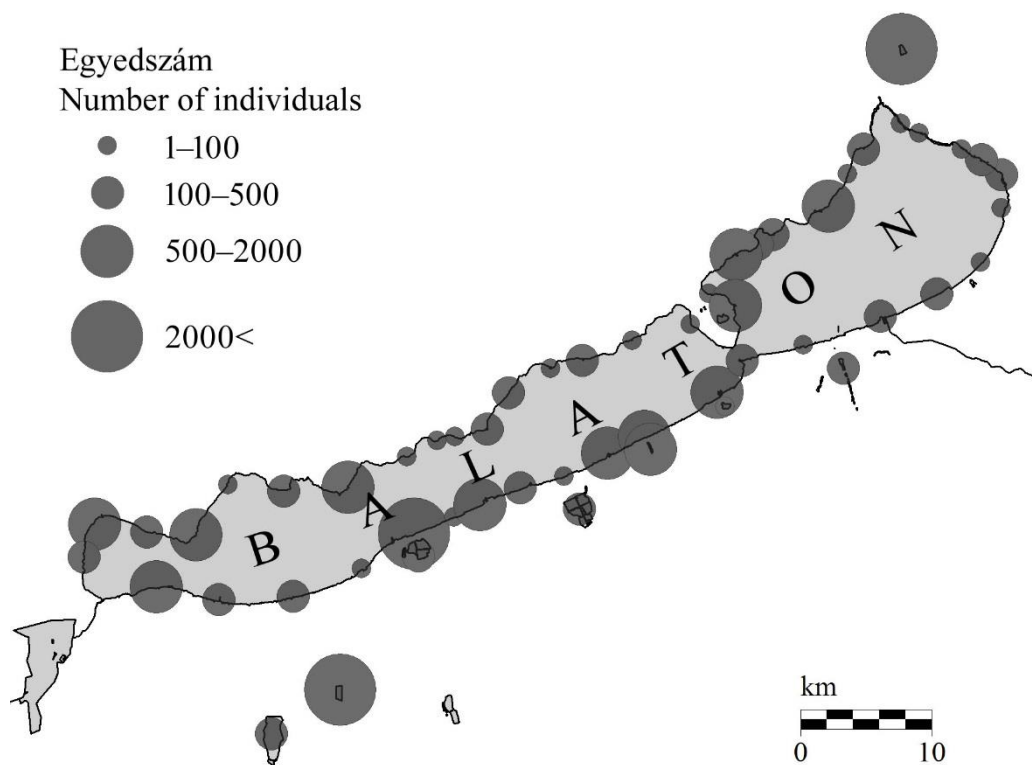
Fajok Species	Halastavak, berkek Fishponds, marshes			Balaton Lake Balaton			Összesen Total		
	N	D	C	N	D	C	N	D	C
Anseriformes / Anatidae	4 905	44,4%		13 971	67,7%		18 876	59,6%	
<i>Cygnus olor</i>	70	0,6%	50,0%	289	1,4%	66,7%	359	1,1%	64,2%
<i>Anser serrirostris</i>	158	1,4%	25,0%	—	—	—	158	0,5%	3,8%
<i>Anser albifrons</i>	2 500	22,6%	25,0%	1 800	8,7%	11,1%	4 300	13,6%	13,2%
<i>Anser anser</i>	415	3,8%	37,5%	1 183	5,7%	13,3%	1 598	5,0%	17,0%
<i>Mareca penelope</i>	105	1,0%	25,0%	4	0,0%	6,7%	109	0,3%	9,4%
<i>Mareca strepera</i>	—	—	—	1	0,0%	2,2%	1	0,0%	1,9%
<i>Anas crecca</i>	83	0,8%	50,0%	1	0,0%	2,2%	84	0,3%	9,4%
<i>Anas platyrhynchos</i>	983	8,9%	87,5%	3 702	17,9%	97,8%	4 685	14,8%	96,2%
<i>Spatula clypeata</i>	84	0,8%	25,0%	35	0,2%	2,2%	119	0,4%	5,7%
<i>Netta rufina</i>	—	—	—	2	0,0%	4,4%	2	0,0%	3,8%
<i>Aythya ferina</i>	147	1,3%	50,0%	3 026	14,7%	46,7%	3 173	10,0%	47,2%
<i>Aythya nyroca</i>	3	0,0%	25,0%	1	0,0%	2,2%	4	0,0%	5,7%
<i>Aythya fuligula</i>	350	3,2%	12,5%	1 465	7,1%	46,7%	1 815	5,7%	41,5%
<i>Aythya marila</i>	—	—	—	20	0,1%	2,2%	20	0,1%	1,9%
<i>Melanitta nigra</i>	—	—	—	1	0,0%	2,2%	1	0,0%	1,9%
<i>Melanitta fusca</i>	—	—	—	8	0,0%	6,7%	8	0,0%	5,7%
<i>Bucephala clangula</i>	5	0,0%	12,5%	2 430	11,8%	68,9%	2 435	7,7%	60,4%
<i>Mergellus albellus</i>	—	—	—	2	0,0%	2,2%	2	0,0%	1,9%
<i>Mergus merganser</i>	2	0,0%	12,5%	1	0,0%	2,2%	3	0,0%	3,8%
Gaviiformes / Gaviidae	—	—		12	0,1%		12	0,0%	
<i>Gavia arctica</i>	—	—	—	12	0,1%	11,1%	12	0,0%	9,4%
Podicipediformes / Podicipedidae	30	0,3%		447	2,2%		477	1,5%	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	4	0,0%	25,0%	2	0,0%	2,2%	6	0,0%	5,7%
<i>Podiceps cristatus</i>	25	0,2%	37,5%	418	2,0%	71,1%	443	1,4%	66,0%
<i>Podiceps grisegena</i>	—	—	—	1	0,0%	2,2%	1	0,0%	1,9%
<i>Podiceps auritus</i>	—	—	—	3	0,0%	4,4%	3	0,0%	3,8%
<i>Podiceps nigricollis</i>	1	0,0%	12,5%	23	0,1%	15,6%	24	0,1%	15,1%
Pelecaniformes / Phalacrocoracidae	1 472	13,3%		550	2,7%		2 022	6,4%	
<i>Phalacrocorax carbo</i>	1 024	9,3%	75,0%	356	1,7%	33,3%	1 380	4,4%	39,6%
<i>Microcarbo pygmeus</i>	448	4,1%	75,0%	194	0,9%	48,9%	642	2,0%	52,8%
Ciconiiformes / Ardeidae	308	2,8%		5	0,0%		313	1,0%	
<i>Nycticorax nycticorax</i>	2	0,0%	25,0%	—	—	—	2	0,0%	3,8%
<i>Ardea alba</i>	139	1,3%	87,5%	—	—	—	139	0,4%	13,2%
<i>Ardea cinerea</i>	167	1,5%	87,5%	5	0,0%	2,2%	172	0,5%	15,1%
Gruiformes / Rallidae	921	8,3%		4 836	23,4%		5 757	18,2%	
<i>Fulica atra</i>	921	8,3%	62,5%	4 836	23,4%	68,9%	5 757	18,2%	67,9%
Charadriiformes / Charadriidae	67	0,6%		—	—		67	0,2%	
<i>Vanellus vanellus</i>	67	0,6%	25,0%	—	—	—	67	0,2%	3,8%
Charadriiformes / Laridae	3 338	30,2%		803	3,9%		4 141	13,1%	
<i>Croicocephalus ridibundus</i>	3 248	29,4%	75,0%	645	3,1%	77,8%	3 893	12,3%	77,4%
<i>Larus canus</i>	50	0,5%	12,5%	41	0,2%	20,0%	91	0,3%	18,9%
<i>Larus michahellis/cachinnans</i>	40	0,4%	50,0%	116	0,6%	28,9%	156	0,5%	32,1%
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	—	—	—	1	0,0%	2,2%	1	0,0%	1,9%
Coraciiformes / Alcedinidae	3	0,0%		3	0,0%		6	0,0%	
<i>Alcedo atthis</i>	3	0,0%	12,5%	3	0,0%	6,7%	6	0,0%	7,5%

2. táblázat: A Balaton és a környező vizes élőhelyeken megfigyelt vízimadár egyed- és fajszámok (2016. November 19.) *A Fonyódi-halastavakon nem volt teljes felmérés.

Table 2: Number of waterbirds and species richness on Lake Balaton and surrounding wetlands (19 November 2016) * Fonyódi-halastavak (Fishponds at Fonyód) were not complete surveyed.

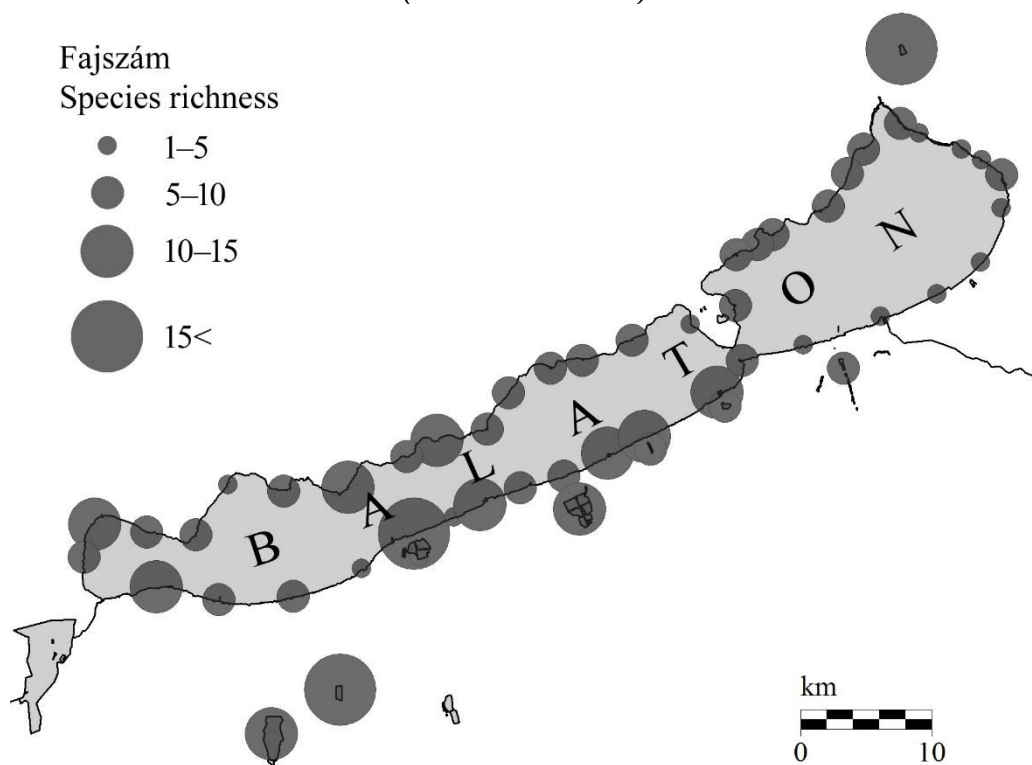
Terület Survey plot	Fajszám Species richness	Egyedszám Number of individuals	Terület Survey plot	Fajszám Species richness	Egyedszám Number of individuals
Balatonberény	11	1997	Balatonfüred, MVM kikötő	7	378
Balatonmárfafürdő	10	270	Balatonfüred, móló	8	521
Balatonfenyves	7	172	Tihany, hajóállomás	8	636
Bélatelep	5	28	Sajkod	4	15
Fonyód	19	5291	Balatonudvari, Fövenyes	8	66
Fonyódliget	5	44	Balatonakali	7	135
Balatonboglár	12	1124	Zánka	8	65
Balatonlelle	6	110	Balatonszepezd	6	230
Balatonlelle-felső	6	53	Révfülp, móló	8	154
Balatonszemes	15	1814	Révfülp, Császtai-strand	5	78
Balatonszárszó	12	798	Pálköve	12	42
Balatonföldvár	12	1219	Ábrahámhegy	6	31
Szántód	6	137	Badacsony	11	843
Zamárdi	3	32	Szigliget	7	154
Siófok	5	163	Balatonederics	5	75
Balatonszabadi	4	284	Balatongyörök	9	526
Szabadi-Sóstó	2	27	Vonyarcvashegy	9	220
Balatonaliga	4	87	Keszthely	13	593
Balatonakarattya, Lidó strand	7	319	Fenékpuszta	8	271
Balatonakarattya, Bezerédi strand	5	151	Marcali-víztározó	12	345
Balatonkenese, strand	4	36	Nagyberek	19	4546
B.kenese-B.füzfő között	4	90	Fonyódi-halastavak*	5	193
Balatonfűzfő, Tobruk	7	78	Irmapusztai-halastavak	12	416
Balatonalmádi	8	193	Balatonszárszói-berek	7	1556
Káptalanfüred	6	66	Balatonföldvári-halastó	6	64
Alsóörs	10	830	Tőreki-tavak	9	266
Csopak	8	181	Királyszentistván	18	3658
Halastavak, berkek / Fishponds, marshes				27	11 044
Balaton / Lake Balaton				33	20 627
Összesen / Total				37	31 671

Az összes megfigyelési terület több mint felén előforduló gyakori fajok ($C > 50\%$) a tőkés réce, a dankasirály, a szárcsa, a búbos vöcsök, a bütykös hatyú, a kerceréce és a kárókatona. Faunisztikailag érdekes adatok: kendermagos réce 1 pld (Balatonberény), üstökösréce 1-1 pld (Balatonszemes, Révfülp), cigányréce 1-1-2 pld (Pálköve, Irmapusztai-halastavak, Királyszentistván), hegyi réce 20 pld (Fonyód), fekete réce 1 pld (Fonyód), füstös réce 1-6-1 pld (Fonyód, Balatonföldvár, Balatonakarattya Bezerédi strand), sarki búvár 1-4-2-4-1 pld (Balatonszemes, Balatonfűzfő Tobruk, B.almádi, Alsóörs, Pálköve), vörösnakú vöcsök 1 pld (Keszthely), füles vöcsök 2-1 pld (Fonyód, Keszthely), feketenyakú vöcsök 2-6-2-3-6-1-3 pld (Balatonberény, Balatonmárfafürdő, Bélatelep, Fonyód, Balatonszemes, Balatonföldvár, Fenékpuszta) és bakcsó 1-1 pld (Nagyberek, Irmapusztai-halastavak).

1. térkép: A megfigyelt vízmadár egyedek száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2016. November 19.)

Map 1: Number of individuals counted on Lake Balaton and surrounding wetlands (19 November 2016)

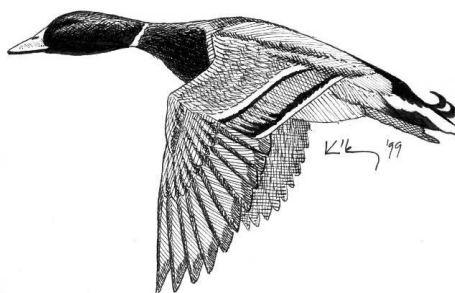

2. térkép: A megfigyelt vízmadárfajok száma a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken (2016. November 19.)

Map 2: Species richness counted on Lake Balaton and surrounding wetlands (19 November 2016)

IRODALOMJEGYZÉK – REFERENCES

- KOVÁCS GY. (2008a): A 2005. november 12-i balatoni vízimadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* 16: 247–254.
- KOVÁCS GY. (2008b): A 2006. december 16-i balatoni vízimadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* 16: 255–260.
- KOVÁCS GY. (2008c): A 2007. november 10-i balatoni vízimadár-felmérés eredményei. *Magyar Vízivad Közlemények* 16: 261–266.
- KOVÁCS GY. (2013a): A 2008. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 143–152.
- KOVÁCS GY. (2013b): A 2009. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 153–159.
- KOVÁCS GY. (2013c): A 2010. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 161–167.
- KOVÁCS GY. (2013d): A 2011. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 23: 169–176.
- KOVÁCS GY. (2015): A 2013. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 26: 211–218.
http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.07
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015a): A 2012. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 26: 203–210. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.06
- KOVÁCS GY. & HAJDU K. (2015b): A 2014. novemberi vízimadár-felmérés eredményei a Balatonon és a környező vizesélőhelyeken. *Magyar Vízivad Közlemények* 26: 219–226. http://dx.doi.org/10.17242/MVvK_26.08

RESULTS OF THE NOVEMBER 2016 WATERBIRD CENSUS ON THE LAKE BALATON AND THE SURROUNDING WETLANDS

Gyula KOVÁCS & Attila BRUCKNER

Summary

Waterbird census was carried out on 54 survey plots (**Table 2**) around Lake Balaton and its surrounding wetlands on 19th November 2016, like in previous years (KOVÁCS, 2008a; 2008b; 2008c; 2013a; 2013b; 2013c; 2013d; 2015; KOVÁCS & HAJDU, 2015a; 2015b) by BirdLife Hungary South-Balaton Local Group.

A total of 37 waterbird species from 9 orders and 8 families were observed. The highest number (~5300 ind.) was counted at Fonyód, the highest species richness was found both at Fonyód and on Nagyberek. We counted more than 1000 individuals in further five plots (**Map 1**) while species richness was exceeded 10 in ten survey plots (**Map 2**). On the fishponds and marshes, the dominant ($D > 5\%$) species were the Greater White-fronted Goose, the Great Cormorant, the Eurasian Coot, the Mallard and the Greylag Goose; on Lake Balaton the Eurasian Coot, the Mallard, the Common Pochard, the Common Goldeneye, the Greater White-fronted Goose, the Tufted Duck and the Greylag Goose (**Table 1**).

Interesting faunistic result was the occurrence of the Gadwall (1 ind. at Balatonberény) Nagyberek), the Red-crested Pochard (1-1 ind. at Balatonszemes and Révfülöp), the Ferruginous Duck (1-1 ind. at Pálköve and on the Fishponds at Irmapuszta), the Greater Scaup (20 ind. at Fonyód), the Common Scoter (1 ind. at Fonyód), the Velvet Scoter (1-6-1 ind. at Fonyód, Balatonföldvár and Balatonakarattya Bezerédi beach), the Black-throated Loon (1-4-2-4-1 ind. at Balatonszemes, Balatonfüzfő Tobruk, Balatonalmádi, Alsóörs and Pálköve), the Red-necked Grebe (1 ind. at Keszthely), the Horned Grebe (2-1 ind. at Fonyód and Keszthely), the Black-necked Grebe (2-6-2-3-6-1-3 ind. at Balatonberény, Balatonmáriafürdő, Bélatelep, Fonyód, Balatonszemes, Balatonföldvár and Fenékpuszta), the Black-crowned Night Heron (1-1 ind. on Nagyberek and on the Fishponds at Irmapuszta), the Northern Lapwing (7-60 ind. on Marcali Reservoir and on the Fishponds at Irmapuszta) and the Little Gull (1 ind. at Siófok).